

MAN FÅR PRATA OM FAMILJEVÅLD – VAD MENAS MED ATT FÅ HJÄLP?

Metoder för att föra brottmål på tal

Man får prata om familjevåld – Vad menas med att få hjälp?

Metoder för att föra brottmål på tal

Toimintaa tukee:

Rikosuhripäivystys 2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	4
Viktigt före start	6
Brottsofferjouren (RIKU)	7
Våld i nära relationer och i familjen	8
PowerPoint-presentationen	9
Diskussionsfrågor	12
Frågesport	14
Svaren på frågesporten	17
Bibliografi	19
BILAGA 1. Brev till vårdnadshavarna	

Förord

Du håller Brottsofferjourens (RIKU) materialpaket Metoder för att föra brottmål på tal i din hand. Materialet är lämpligt att användas av alla vuxna som arbetar med unga. I skolorna kan materialet exempelvis användas under lektioner i hälsokunskap, samhällslära eller på klassföreståndarens lektioner. Materialpaketen kan även användas på församlingarnas konfirmationsläger eller på andra tillställningar för unga. Med hjälp av materialpaketen kan man till exempel hålla olika kvällsaktiviteter med olika teman på ungdomsgårdarna. Innan du börjar ska du läsa den viktiga delen Viktigt innan du börjar på sidan 6.

Det finns sammanlagt sju materialpaket med olika teman:

Vad är våld i sällskapsrelationen? – Reflektion gällande identifieringen av de egna gränserna

Det fysiska våldets allvar och samtalets betydelse

Identifiering av sexualbrott och vikten av att söka hjälp

Man får prata om familjevåld – Vad menas med att få hjälp?

Identifierar vi brott som sker i skolan?

Brott som sker på nätet och vikten av att föra dem på tal

Ett eget materialpaket har riktats till de ungas vårdnadshavare:

Betydelsen av förebyggande diskussion och stödandet av unga brottsoffer – till vårdnadshavarna

Alla materialpaket fungerar som egna helheter men du kan även gå igenom alla ämnesområden om du vill.

Syftet med materialet är att väcka de ungas medvetenhet inom de olika ämnesområdena och varför det är viktigt att vara medveten om det här. Det är viktigt att sätta ord på fenomenet åt de unga och på så sätt förebygga fenomenen samt göra det möjligt att söka hjälp.

I alla materialpaket ingår även en video om Brottprocessen som öppnar upp Finlands brottprocess och dess gång. Videon berättar även hur Brottsofferjouren kan hjälpa. Om du använder dior är Brottprocessen-videon kopplad till den här helheten. I annat fall kan man titta på videon före eller efter diskussionen eller frågesporten.

Det är bra att berätta åt de unga om videon som riktar sig till vårdnadshavarna, Föräldrarna som stöd för det unga brottsoffret. Videon finns på Brottsofferjourens YouTube-kanal på adressen www.youtube.com/rikosuhripaivystys. Genom att skrolla neråt på framsidan hittar man "Unga som brottsoffer" där man kan välja video. Som bilaga till materialet finns ett brev till vårdnadshavarna som man vid behov antingen kan skriva ut eller skicka elektroniskt. Syftet med brevet är att göra det möjligt att fortsätta diskussionen hemma hos den unga.

Genomgången av materialpaketet inleds alltid med att titta på en video kopplat till ämnet. Videorna finns på YouTube-kanalen Rikosuhripäivystys www.youtube.com/rikosuhipaivystys.

Videon i detta materialpaket är "Väkivallasta perheessä saa puhua". Videon har svensk text.

- Klicka här för att få svensk text

Materialpaketen innehåller olika alternativ för genomgången av ämnena. Välj de alternativ som passar dig och gruppen bäst. Frågorna till frågesporten är också tillgängliga elektroniskt på framsidan till www.riku.fi/nuoret.

- PowerPoint -> syftet är att definiera fenomen och öka kunskapen i ämnet
- Diskussion -> syftet är att väcka den unga att själv fundera på fenomenet samt uppmuntra att lyfta fram egna åsikter
- Frågesport -> ett annorlunda sätt att lära sig, väcka diskussion och ge kunskap om fenomenet
- Alternativt kan man inleda genomgången av materialet på förhand genom att ge de unga i uppgift att titta på videorna i materialpaketet.

Dessa alternativ kan fritt kombineras och tillämpas så de passar den egna gruppen. Diskussionsfrågorna kan man till exempel ta fram under PowerPoint-presentationen. Frågesporterna kan man till exempel använda enskilt eftersom det i svaren finns information om fenomenet.

Viktigt före start

1. Berätta för unga före starten att en del kan komma att tänka på egna upplevelser. Dessa erfarenheter delas inte i gruppen. Fastän det skulle uppstå en förtrolig stämning i gruppen, betona för de unga, att detta inte är ett ställe att dela egna upplevelser. Den unga kan senare ångra att hen delat sina egna erfarenheter. Materialets syfte är att presentera fenomen och hjälpa unga känna igen dessa. Ingen ska behöva känna att saken tagits upp på grund av hens egna erfarenheter.
2. Gå i början genom de ställen dit den unga vid behov kan ta kontakt. Kunde du vara en trygg vuxen som kunde förmedla hjälp?

Exempel på möjliga ställen:

- En vuxen som den unga upplever som trygg (målsmän, mor- och farföräldrar, granne, kompisens målsman, handledare för hobbyverksamhet)
- Skolans anställda (en lärare som upplevs som trygg, hälsovårdare, kurator, skolpsykolog eller skolans ungdomsarbetare)
- Kommunen socialtjänster (ungdomsarbete, barnskydd)
- Hälsovård (kommunens hälsovårdstjänster, terapitjänster, ungdomspsykiatriska polikliniken)
- Brottsofferjouren (serviceställe, RIKUchat, Hjälpande telefonen)
- Församlingen (ungdomsarbetare, diakoner, präster)
- Skyddshem (skyddshem för unga)

Om en ungdom kommer för att prata med dig efteråt kan det hända att hen behöver uppmuntras att prata om saken. Rädsla för vad som händer sedan kan vara ett hinder att söka hjälp. Ställ en direkt fråga, om du misstänker att den unga blivit offer för brott och säkra att den unga är i trygghet. Betona, att ansvaret för det skedda inte är den ungas. Kom ihåg din egen plikt att göra en polisanmälan och till barnskyddet i vissa situationer.

Brottsofferjouren (RIKU)

Brottsofferjouren (RIKU) erbjuder stöd, handledning och vägledning i brottsärenden för brottsoffer, deras närmaste samt vittnen i brottmål. Dessutom hänvisar RIKU vid behov till övriga tjänster såsom krishjälp.

Brottsofferjouren har utöver centralkontoret 7 regionkontor och cirka 30 serviceställen kring landet.

RIKU kan kontaktas via telefon eller internet. Det är även möjligt att avtala om en personlig tid vid närmaste serviceställe. Kontakt kan även tas anonymt.

RIKU erbjuder dessa tjänster

- RIKUchat, där man kan fråga om sådant som gäller brottsoffer
- Sidor för unga, där man hittar information
- RIKUs hjälpande telefon
- Juristens telefonrådgivning med tips och vägledning till lagenliga rättigheter
- Stödpersonsverksamhet via serviceställe

Ytterligare information om tjänsterna på adressen www.riku.fi/nuoret

Med hopp om tankeväckande stunder kring materialet!

Våld i nära relationer och i familjen

För våld mellan närstående kan olika begrepp användas men allmänt används termen våld i nära relationer. Med våld i nära relationer menas att gärningsmannen är en nuvarande eller före detta partner, familjemedlem eller någon annan närstående människa. Våld i nära relationer kan framkomma som fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt, religiöst eller kemiskt våld samt försummelse eller vanvård. Oftast är det kvinnor eller barn som faller offer för våld i nära relationer, men även män upplever våld i sina nära relationer. Våld i nära relationer sker ofta hemma hos offret. (Lähisuhdeväkivalta 2016.) Den vanligaste våldformen är psykiskt våld, men det är lättare att uppfatta kroppsliga våldshandlingar som våld ur såväl utomståendes som gärningsmannens och offrets synvinkel (Lidman 2015, 28). Barn eller unga är inte skyldiga eller ansvariga för våldet. Ansvaret för våldet ligger alltid hos gärningsmannen.

Familjevåld förändrar familjens människorelationer. Unga som levt i en familj där våld förekommer kan ha en förvrängd bild av människorelationer och de kan uppleva den våldsamma beteendemodellen som accepterad för att hantera stress, för att få kontroll eller förknippa våld med närhet och tillgivenhet. Dessa inlärdas våldsmetoder kan de unga upprepa i sina egna människorelationer i framtiden. Trots att kroppslig bestraffning av barn är förbjudet i lagen finns det sådana som använder våldsamma uppfostringsmetoder.

PowerPoint-presentationen

PowerPoint-presentationen baseras på fakta om ämnet och fenomenet. Presentationen kan användas tillsammans med övriga alternativ eller enskilt. I PowerPoint-diorna specificeras fenomenet, berättas varför det är viktigt att söka hjälp och hur ingripa i situationen samt hur man kan söka hjälp. Diorna innehåller tilläggsinformation för presentatören, med vilken presentationen och diskussionen kan preciseras.

I slutet på diapresentationen kan en brottsprocessvideo ses och vid behov kan en diskussion om den föras.

METODER FÖR ATT FÖRA BROTTMÅL PÅ TAL

Man får prata om familjevåld – Vad menas med att få hjälp?

Toimintatutkeet: Verksamheten stöds av:

SE VIDEO OM ÄMNET

- Video (finskspråkig) finns på YouTube-kanalen Rikosuhripäivystys
  - Väkivallasta perheessä saa puhua <https://youtu.be/xMxOsNSEvQA>
  - Videon har svensk text
    - Klicka här för att få svensk text

VAD ÄR DET FRÅGAN OM?

- Familjevåld är ett ämne som man sällan talar om
- Det är ett faktum att familjevåld existerar och det är viktigt att känna till fenomenet
- Ämnet behandlas i den här presentationen på samma sätt som andra ämnesområden gällande brott

WHO:S DEFINITION PÅ VAD SOM MENAS MED VÅLD

- Avsiktlig användning av eller hot om fysisk styrka eller våld
  - Som riktas mot sig själv eller en annan människa eller människogrupp eller samhälle
  - Det kan leda till döden, fysisk eller psykisk skada
  - Barnets eller den ungas utveckling kan störas
  - Basbehovet kan bli otillfredsställt

VÅLD I NÄRA RELATIONER

Familjevåld

- All form av fysiskt, sexuellt eller psykiskt våld eller hot om detsamma som sker inom familjen av en familjemedlem mot en annan.

Våld i parrelationen

- Enskilda eller upprepade fysiska, sexuella eller emotionella våldshandlingar, -hot eller -former som sker i ett nuvarande eller avslutat parförhållande eller sällskapsrelation.

Våld i sällskapsrelationen

VÅLDETS FORMER

- Fysiskt våld
  - Kan till exempel utgöras av slag, luggning, strypning, sparkande, användning av egg- eller skjutvapen eller förhindrande av rörelse
- Psykiskt våld
  - Kan till exempel utgöras av skrämsel, hot om våld, förlöjligande, fortgående förminskning, svartsjuka eller kontrollerande
- Sexuellt våld
  - Kan till exempel utgöras av våldtäkt eller försök till våldtäkt, påtryckningar eller tvång till olika sexuella handlingar eller obehaglig beröring

- Ekonomiskt våld
  - Det finns många former av kontroll, såsom exempelvis kontroll av användning av pengar, användning av den adnras pengar utan lov eller utpressning av pengar
- Religiöst våld
  - Kan till exempel utgöras av förminskning av den andras tro, påtryckning till tro, skuldbeläggande som antingen är kopplat till individer eller religiösa samfund eller våldsberättigande på religiösa eller ideella grunder
- Kemiskt våld
  - Kan till exempel utgöras av att ge mediciner eller droger, inte ge receptbelagda mediciner eller om nödvändig kost inte följs eller om mediciner lämnas världslost inom räckhåll för barn
- Strukturellt våld
  - Hierarkiska system, nedsättande och bestämmande utan att ta hänsyn till den andras känslor, behov och rättigheter, bestämmelser och normer som inte tar hänsyn till barns rättighet till uppfostran, skydd och trygghet

EXEMPELFALL

En ung person kommer till chatten för att prata om att hen mår dåligt. Då diskussionen framskrider berättar den unga att relationen till den andra föräldern inte är bra. Hen upplever att föräldern inte bryr sig. Den unga berättar om ett gräl där föräldern blir fysisk och bland annat knuffar och hindrar den unga från att röra sig. Hen har även blivit utläst några gånger från hemmet. Den unga vet inte vad hen ska göra i situationen och vem hen kan vända sig till.

I chatten konstateras att det är bra att den unga kommer och pratar om sitt mående. Det kan vara svårt att identifiera situationen hemma som våld. Vi har alla rätt att leva i en omgivning där man inte behöver vara rädd.

Det är viktigt att söka hjälp eftersom situationen måste förändras. I chatten diskuteras man vilka alternativ den unga har. Den unga ger sina kontakttuppgifter och man kommer överens om att RIKUs arbetstagare kontaktar socialarbetarna på den ungas ort.

VÅLD I FAMILJEN

- Enligt WHO definieras familjevåld som våld mellan familjemedlemmar och personer i nära relationer som vanligen sker i hemmen.
- Vanvård av barn innebär alla de handlingar som föräldrar eller andra vuxna gör eller lämnar ogjorda som orsakar skada.
  - Bestraffningsvåld är också vanvård
- Våld i familjen påverkar alla familjemedlemmar
- Barn eller unga är inte skyldiga eller ansvariga för våldet

RESULTAT FRÅN ENKÄTEN OM UNGDOMSBROTTLIGHET

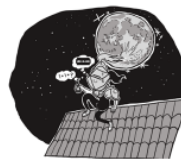
(Nuorten rikuskäyttäjien ja uhrikokemukset 2016, Krime)

- Bland de unga som svarade på enkäten har 10 % upplevt fysiskt våld under året där gärningsmannen har attackerat offret genom att till exempel slå, sparka eller använda något vapen
- Enligt enkäten om ungdomsbrottlighet hade 5 % av de unga upplevt bestraffningsvåld under året år 2016
- Det är vanligare att flickor (6 %) upplever bestraffningsvåld än pojkar (4 %)
  - 148 % av fallen var gärningsmannen oftast pappan
  - 143 % av fallen var gärningsmannen mamman
  - 18 % av fallen var gärningsmannen styvfar eller -mor
- 35 % av bestraffningsvåldet som de unga upplevde var sådant som orsakat åtminstone lindrig fysisk skada såsom blåmärken, sår eller blyssyrer

VARFÖR ÄR DET SVÅRT ATT TALA OM VÅLD?

- Familjevåld kan väcka rädsla, skam och skuldkänslor som gör det svårt att prata om våldet och att söka hjälp.
  - Rädsla gentemot den egna familjen, blir det följer för mig?
  - Rädsla över vad som händer med familjen?
    - Någon av de vuxna förs bort. Hamnar någon i fängelse?
    - Något av barnen förs bort. Kommer barnskyddet att separera mig från familjen?
    - Det går dåligt på något annat sätt för någon. Hämnas gärningsmannen?
  - Eventuella känslor av att man själv är skyldig till det som skett
  - Hur reagerar andra om jag berättar om situationen?

EXPONERING FÖR VÅLD

- Det finns många sätt att exponeras för våld
  - Att se våld
  - Att höra hotelser
  - Att se kroppsliga skador
  - Att uppleva våld
- Effekten av att exponeras för våld hos unga
  - Kan äventyra grundhälsan och välbefinnandet
  - Kan ge fel bild av hur man löser tvister
  - Kan ge bilden av att våld är ett accepterat sätt att reda ut situationer

EXEMPELFALL

Den unga kommer till RIKUchatten för att diskutera om sin familj och ångesten hen känner. Den unga berättar att det är svårt hemma och att föräldrarna inte är intresserade av honom/henne. Enligt den unga grålar föräldrarna hela tiden. I grälen ingår mycket slag, knuffar och rivande.

Den unga berättar att hen själv undviker situationerna genom att sticka bort hemifrån då situationen börjar trappas upp. Hen är dock orolig över sin lillebror som måste se grälet.

I RIKUchatten går man igenom olika alternativ och den unga talar till slut med sin moster om situationen. Den unga ger även sina egna kontakttuppgifter så att man från RIKU kan säkerställa att ärendet framskrider. Mostern och den unga kontaktar socialtjänsten och därifrån arrangeras hjälp och stöd åt hela familjen för att lösa situationen.

VARFÖR SKA MAN INGRIPA I VÅLD?

- Våldet upphör inte av sig självt utan kan med tiden förvärras och normaliseras som en del av livet
- Familjevåld är inte ett privat ärende
- Familjemedlemmarna kan ha för hög tröskel att föra våldet på tal och då är det bra om någon annan ingriper
- Alla har rätt till ett tryggt hem, en trygg barndom och ungdom

HUR KAN MAN SOM VÄN INGRIPA I FAMILJEVÅLD?

- Det är viktigt att finnas där som stöd för kompiserna
- Du kan fråga om våldet direkt av kompiserna, bara det att man frågar visar att man får och kan tala om våld.
  - Det hjälper inte att tala för att avsluta våldet
- Om kompiserna inte vill berätta om eventuellt våld kan du föra fram att du finns där som stöd och lyssnar vid behov
- Om situationen är allvarlig är det viktigt att berätta åt någon pålitlig vuxen eller i nödsituation ringa nödnumret 112

HURUDAN HJÄLP KAN MAN FÅ?

- Barnskyddet
  - Olika åtgärder som stöder familjen
- Polisen
  - Polisens uppgift är att garantera säkerhet och hjälpa i nödsituationer
- Hälsovården
  - Exempelvis samtalshjälp
- Skyddshem
  - Plats dit du kan ta dig i nödsituationer
- Ungdomstjänster
  - Till exempel de ungas hem såsom flickornas och pojknarnas hem, ungdomsgårdars samt ungdomskvällar

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

HUR KAN BARNSKYDDET HJÄLPA?

- Att lösgöra och återhämta sig från våld kräver ofta utomstående och professionell hjälp.
- Barnskyddets målsättning är att förebygga att problem föds och förvärras.
  - Målsättningen är att stöda personer under 18 år samt hela deras familj och närmaste krets
- Barnskyddet kartlägger situationen tillsammans med familjen och fattar beslut om nödvändiga stödåtgärder
- Man hjälper familjen så länge det är nödvändigt
- Det finns olika slag av stödåtgärder, såsom städhjälp och övrig praktisk hjälp, stödperson eller stödfamilj med vilka man gör trevliga saker, rekreationsverksamhet med familjen, t.ex. utflykter och läger
  - Som sista utväg, då inget annat hjälper, kan man utnyttja vård utom hemmet som fungerar i samarbete med hela familjen

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

VAD ÄR BROTTSOFFERJOUREN RIKU?

- Riktad till brottsoffer, anhöriga och de som vittnar i brottmål
  - Stöd och vägledning i brottmål
- Webbplatser för unga www.riku.fi/nuoret
- RIKUchat öppen vardagar 9.00-15.00 samt måndagskvällar 17.00-19.00
  - Stöd och vägledning med låg tröskel
  - Möjlighet att ställa frågor om brottsofferärenden
  - Anonymt om så önskas
  - RIKU nås även på Twitter, Facebook, Instagram och mobilappen Help.Some

- RIKUs serviceställen kring Finland
  - Stödpersonverksamhet via serviceställe
  - Kontaktuppgifter till närmaste serviceställe hittas på www.riku.fi/yyhteystedot
- RIKUs hjälpande telefon 116 006
- Juristens telefonrådgivning 0800 161 177, med tips och vägledning till lagenliga rättigheter

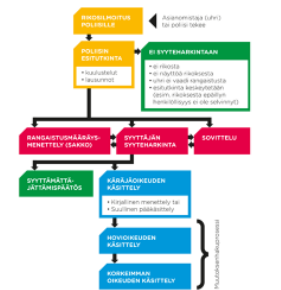

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

STRAFFPROCESS

- Video är på svenska. Se här <https://youtu.be/EUYtpRsRCjg>

BIBLIOGRAFI

- Poijula S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selvityksen tukeminen. Kirjapaja: Helsinki
- Lastensuojelu.info, Lastensuojelun keskusliitto <https://www.lastensuojelu.info/> katsottu 16.1.2017
- Lastensuojelun käsikirja, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja> katsottu 29.12.2016
- Naistenlinja <https://www.naistenlinja.fi/>
- Näsi M. 2016. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016. Katsauksia 18/2016. Helsingin yliopisto Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti www.helsinki.fi/krimo
- Rikoksensuojelunneuvosto, Väkkölin muotoja, <http://www.vakkovalvahanvahentaminen.fi/fi/index.html> päivitetty 1.10.2016
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos www.thl.fi

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKU
RIKOSUHRIIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Diskussionsfrågor

Då ni har tittat på videon Man får prata om familjevåld kan ni diskutera ämnet på basis av olika frågor. Personen som leder diskussionen kan själv beroende på gruppen välja om diskussionen sker i små grupper eller med hela gruppen.

Det är viktigt att ventilera ämnet tillsammans med hela gruppen så att alla känner till all fakta. Faktabaserade svarsförslag finns under frågorna. Frågorna kan ges till gruppen innan de ser filmen eller så kan ämnet diskuteras på basis av frågorna efter filmen.

a. Varför är det svårt att prata om våld som sker inom familjen? Varför kan det vara svårt att fråga om våld?

Det kan vara svårt att identifiera våld och det är inte alltid lätt att förstå var gränsen för normalt och våldsamt beteende går. I familjevåld kan våldsformerna vara mångsidiga och komplicerade samt innefatta många olika våldsformer. Man uppfattar inte alltid allt våld mot sig själv som våld.

Det är svårt att prata om familjevåld vilket även gör det utmanande att söka hjälp. Våld som sker inom familjen hemlighålls ofta och anses vara privat. Det som gör det svårt att berätta är att våldet inte identifieras och man kan uppleva att man är den enda som råkar ut för detta varmed skamkänslor uppstår. Skammen hindrar personen från att berätta om våldet vilket gör att det inte identifieras och då våldet fortsätter kan det bli råare och ändra form. Rädslan för följderna kan utgöra ett hinder från att tala om våld. Man kan känna skuld för våldet och känna sig ansvarig över det som skett, men som barn eller ung är man inte skyldig eller ansvarig för våldet. Ansvar för våldet ligger alltid hos gärningsmannen.

Att fråga och prata om familje frågor kan upplevas som att man inkräktar på andras privatliv. Våldssituationer som sker hemma göms ofta undan och de kan vara svåra att upptäcka.

b. Hur kan man gräla rätt?

Meningsskiljaktigheter finns i alla familjer. Dessa meningsskiljaktigheter löser man ganska ofta genom gräl som är en del av den vanliga vardagen. Hemma ska man kunna uttrycka sina känslor inom rimliga gränser. Meningsskiljaktigheter och konflikter får inte vara farliga och det är bra att lära sig att lösa dessa på rätt sätt hemma. Fortgående gräl hemma orsakar dålig stämning för alla familjemedlemmar.

Det är bra att lära sig att gräla konstruktivt och behandla meningsskiljaktigheterna ända till slut. I konstruktiva gräl är det bra att lyssna på den andra, inte kalla den andra för öknamn eller dra upp något gammalt. Under grälet är det bra att hålla sig till ämnet. Om grälet spårar ur är det bra att ta en paus i grälet. Under grälet ska man fundera över alternativ i situationen samt göra eftergifter.

Det är bra att reda ut gräl och inte lämna dem hängande i luften. Det hjälper att diskutera igenom saker då man vill försonas. Överenskommelsen ska vara ömsesidig så att det inte alltid är den ena parten som ger efter. Ibland är det också bra att själv ge efter eftersom man inte alltid kan vara eniga i alla frågor. Efter grälet är det bra att vara överens och be om förlåtelse. Det är bra att alla som ser eller hör grälet också ser försoningen.

c. Hur skulle en kompis kunna ingripa i situationen för att hjälpa?

Om man som kompis lägger märke till våld är det bra att fråga om det rakt på sak. Man kan diskutera med kompiserna om att våld inte är accepterat. Tillsammans med kompiserna kan man gå och berätta för någon pålitlig vuxen eller till exempel komma och diskutera på Brottsofferjourens chatt.

Det är viktigt att man finns där som stöd för kompiserna och inte lämnar denna ensam med situationen. Om kompiserna inte vill att man berättar om familjevåldet åt någon så är det ändå bra att skaffa hjälp åt kompiserna.

I allvarliga våldssituationer är det bra att ringa nödnumret 112.

d. Fundera vad som menas med barnskydd och hurdana tjänster de kan erbjuda?

I Finland finns många olika stöd- och hjälptjänster för familjer och unga. I särskilda problemsituationer kan man få hjälp från barnskydds- och socialtjänsterna. Barnskyddet definieras omfattande i lagen och utgörs av många olika åtgärder som stöder välbefinnandet och förebygger ett mer omfattande barnskyddsbehov. Målsättningen är att förebygga att problem uppkommer och förvärras.

Syftet med barnskyddet är att hjälpa och stöda personer under 18 år samt hela deras familj och den närmaste kretsen i svåra livssituationer. Då familjen stöter på svåra situationer i livet så kartlägger barnskyddet situationen och fattar därefter beslut tillsammans med familjen om eventuella nödvändiga stödåtgärder. Barnskyddet hjälper familjen så länge det finns behov. Barnskyddsmyndigheterna är kommunens eller stadens arbetstagare som är verksamma och fattar beslut på basis av barnskyddslagen.

Från barnskyddet kan man få stödåtgärder inom öppenvården i form av en stödperson eller en stödfamilj som man kan spendera tid och göra trevliga saker med. Stödåtgärderna kan även bestå av hobbyverksamhet eller att ordna rekreationsverksamhet för familjen, såsom utflykter eller läger. Familjen kan även få praktisk hjälp, till exempel med att städa hemmet och sköta om vardagliga sysslor. Om familjen har haft någon form av kris kan man via barnskyddet få hjälp och hänvisning till andra hjälpinstanser. Man kan till exempel få vägledning gällande missbruk och mentala hälsoproblem. Som ett extremt alternativ kan ibland andra alternativ övervägas (till exempel vård utom hemmet) för att lösa familjens situation om andra stödåtgärder inte hjälper.

Frågesport

Den här frågesporten består av frågor gällande familjevåld och brottsprocessen. Frågesporten kan hållas i små grupper eller enskilt. Det är bra att gå igenom de rätta svaren tillsammans med hela gruppen.

Frågorna till frågesporten finns också tillgängliga elektroniskt på framsidan till www.riku.fi/nuoret.

- 1) Vet man alltid om kompisens har fallit offer för våld?
  - a. Ja, kompisens berättar alltid
  - b. Nej, det kan hända att kompisens själv inte ens identifierar sig som offer
  - c. Nej, sådant talar man aldrig om
- 2) Hur kan familjevåld uppdagas?
  - a. I familjer sker inget våld mellan familjemedlemmar
  - b. I familjer kan det förekomma fysiskt, psykiskt, ekonomiskt, sexuellt, religiöst eller kemiskt våld
  - c. I familjer kan endast fysiskt våld förekomma
- 3) Kan barn bestraffas kroppsligt, till exempel genom att lugga?
  - a. Ja, man kan alltid smätta till eller lugga barn om de inte lyder
  - b. Ja, endast om man testat alla andra metoder
  - c. Nej, kroppslig bestraffning är våld och det är ett brott som kan straffas
- 4) Får föräldrar slå varandra enligt lagen?
  - a. Ja, det är föräldrarnas ensak
  - b. Nej, våld är ingen lösning och det är ett allvarligt brott
  - c. Endast då det är fråga om ett stort gräl
- 5) Varför kan det vara svårt att fråga om våld?
  - a. Man kan uppleva det som att man inkräktar på den andras privatliv då man frågar
  - b. Utomstående har inget att göra med personliga ärenden
  - c. Unga råkar inte ut för våld
- 6) Är våld som sker inom familjen ett privat ärende?
  - a. Ja, det är hela familjens hemlighet
  - b. Nej, alla har rätt till ett tryggt hem och liv
  - c. Ja, det är alltför skamfullt för att prata om
- 7) Får man slå ett barn?
  - a. Ja, på så sätt lär sig barnet hur man beter sig
  - b. Ja, om barnet annars inte lyder
  - c. Nej, man får inte slå någon

- 8) Skadar endast fysiskt våld?
- Ja, endast fysiskt våld skadar
  - Det finns inget annat än fysiskt våld
  - Nej, även annat våld skadar, till exempel psykiskt våld
- 9) Din kompis berättar att hen blir slagen hemma. Vad gör du?
- Du hjälper kompiserna och ni berättar åt en pålitlig vuxen
  - Du bevarar hemligheten och berättar inte åt någon
  - Du berättar åt alla, till exempel i en gemensam WhatsApp-grupp
- 10) Är det tillåtet att slå i onyktert tillstånd?
- Ja, då får man ett lindrigare straff
  - Ja, man får slå vem man vill om man är arg
  - Nej, onyktert tillstånd minskar inte våldets allvar och avlägsnar inte ansvaret
- 11) Kan man gräla om saker hemma?
- Ja, meningsskiljaktigheter hör till vardagen och man kan gräla konstruktivt
  - Nej, gräl leder alltid till våld
  - Nej, det lönar sig inte att gräla, man ska alltid ge efter för den andras vilja
- 12) Kan man göra en brottsanmälan på föräldrarna?
- Ja, alla människor bär ansvar för brotten de begår
  - Nej, eftersom föräldrarna bestämmer över vad de unga gör
  - Ja, om föräldrarna går med på det
- 13) Var kan man söka skydd om situationen är farlig hemma?
- Det lönar sig inte att söka skydd, stanna där du är och försvara dig själv och de andra
  - Ring 112 och åk till ett skyddshem eller till någon annan trygg vuxen
  - Gå till parken och klättra upp i ett träd
- 14) Vad är ett vittne i ett brottmål?
- Ögonvittne eller annan person som observerat det som skett
  - Medium
  - Person på vittnesbyrå
- 15) Får offret tala på sitt eget modersmål eller annat språk som hen behärskar på rättegången?
- Ja, offret har vid behov rätt till en tolk
  - Ja, domarna kan alla språk
  - Nej, offret måste alltid prata finska eller svenska
- 16) Får föräldern köpa alkohol till ett barn som fyllt 15 år?
- Självklart, det är familjens ensak
  - Ingen får köpa alkohol åt någon under 18 år
  - Endast då alkoholen dricks hemma

- 17) Faller barn och unga oftare offer för våld än vuxna?
- Nej, barn och unga faller inte offer för våld
  - Ja, endast barn och unga i vissa livssituationer faller offer för våld
  - Ja, barn och unga faller oftare offer för våld än vuxna
- 18) När kan man filma offrets förhör och använda det i rättegången?
- I vissa brott då offret är under 18 år
  - Endast då offret är berusat
  - Alltid då offret vill
- 19) Kan ett offer under 15 år få hjälp och stöd från Brottsofferjouren?
- Nej, för offret är ännu ett barn
  - Ja, Brottsofferjourens tjänster finns till för alla
  - Nej, endast offrets föräldrar kan få hjälp från Brottsofferjouren
- 20) Vad kan hända då man söker hjälp för våld som skett inom familjen?
- Ingenting, ingen är intresserad
  - Polisen arresterar alla familjemedlemmar och separerar dem för all framtid
  - Myndigheterna ser till att hela familjen kan få hjälp genom olika stödåtgärder

Svaren på frågesporten

- 1) B, Man kan inte alltid veta om kompisen har fallit offer för brott eftersom kompisen inte alltid identifierar sig som ett offer och vet nödvändigtvis inte vad ett brott är.
- 2) B, Familjevåld kan framträda som fysiskt, psykiskt, ekonomiskt, sexuellt, religiöst eller kemiskt våld. Våldet kan vara mångsidigt och kan innefatta flera olika våldsformer.
- 3) C, Fysisk bestraffning av barn och unga är förbjudet i lag, även luggning är förbjudet och straffbart.
- 4) B, Ingen får slå någon annan, inte ens föräldrarna. Det är bra att lära sig lösa konfliktsituationer och meningsskiljaktigheter utan våld.
- 5) A, Det kan kännas svårt att fråga om något inom familjen och ingripa i någon annans privatliv. Det skulle vara viktigt att alltid ingripa om man misstänker våld i en familj.
- 6) B, Våld är aldrig en privatsak eller hemlighet fast man skulle ha sagt så inom familjen. Alla har rätt till ett tryggt hem och ett liv utan våld. Skammen och rädslan för följderna utgöra ett hinder från att tala om våld.
- 7) C, Man får inte slå någon. Även lindrig misshandel är alltid ett brott. Ingen får motivera våldet som uppfostring. Våld hör inte till uppfostran.
- 8) C, Allt våld skadar och är skadligt för offren.
- 9) A, Om din kompis berättar att hen fallit offer för våld hemma är det bra att finnas till som stöd för kompisens och hjälpa hen att berätta om saken åt någon pålitlig vuxen.
- 10) C, Det är lika förbjudet att slå då man är berusad och det minskar inte allvaret i situationen. Det är viktigt att kunna hantera sina egna känslor och handlingar i olika situationer.
- 11) A, Meningsskiljaktigheter hör till vardagen och man ska kunna gräla om dessa på ett konstruktivt och jämlikt sätt. Vid gräl är det viktigt att beakta alla parterns åsikter och lyssna på andra. Det är viktigt att reda ut gräl och försonas.
- 12) A, Man kan nog göra brottsanmälan på föräldrarna. Var och en är ansvarig för sina egna handlingar och aktioner.
- 13) B, I våldssituationer är det viktigt att ringa nödnumret 112 och ta sig till ett skyddshem eller någon trygg vuxen. Det är inte bra att lämnas ensam med situationen.
- 14) A, Ett vittne i brottmål är en person som i rättegången med eget vittnesmål eller egen berättelse hjälper rätten att reda ut vad som har hänt. Vittnet ska på eget initiativ sanningsenligt berätta allt hen vet om det som skett.
- 15) A, Offret har rätt att tala på sitt eget modersmål eller på annat språk som hen behärskar under rättegången. Offret har rätt att vid behov använda tolk. Detta ska meddelas i god tid före rättegången.

- 16) B, En person under 18 år får enligt lagen inte inneha alkoholhaltiga drycker, dessa får heller inte överlåtas till personer under 18 år.
- 17) C, Barn och unga upplever oftare våld än de äldre åldersgrupperna.
- 18) A, I vissa brott behöver nödvändigtvis inte personer under 18 år närvara under rättegången, då kan förhöret filmas in och sedan användas i rättegången. I till exempel sexualbrott om man konstaterar att en rättegång skulle vara för jobbig för offrets välbefinnande.
- 19) B, Brottsofferjourens tjänster är till för personer i alla åldrar.
- 20) C, Då man söker hjälp för våld inom familjen behöver man inte vara rädd för myndigheterna, till exempel barnskyddet. Myndigheterna vill hjälpa och stöda alla familjemedlemmar till en trygg vardag. Målsättningen är att alla ska ha ett tryggt hem och en trygg vardag.

Bibliografi

Rantanen, Tiina 2011. Lähisuhdeväkivalta. Teoksessa Kjällman, Petra 2011. Rikoksen uhrin käsikirja. Juva:PS-Kustannus

Lastensuojelu.info, Lastensuojelun keskusliitto <https://www.lastensuojelu.info/> katsottu 16.1.2017

Lastensuojelunkäsikirja, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja> katsottu 29.12.2016

Lidman, Satu 2015. Väkivaltalulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia. Tallinna:Gaudeamus Oy

Lähisuhdeväkivalta. Sukupuolten tasa-arvo. Tasa-arvotiedon keskus Minna. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/>. Luettu 30.12.2016.

Näsi M. 2016. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016. Katsauksia 18/2016. Helsingin yliopisto Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. PDF-dokumentti. [www.helsinki.fi /krimo](http://www.helsinki.fi/krimo)

World Health Organization 2014. Global status report on violence prevention 2014. PDF-dokumentti. <http://www.who.int/> Ei päivitystietoja. Luettu 7.11.2016

BILAGA 1.

Brev till vårdnadshavarna

Hej,

Tillsammans med de unga har vi på basis av Brottsofferjourens (RIKU) material gått igenom olika våldsfenomen med olika teman. Materialpaketet Metoder för att föra brottmål på tal innefattar sju paket med olika teman av vilka vi har gått igenom ett. Videorna i materialpaketen finns på Brottsofferjourens YouTube-kanal <https://www.youtube.com/user/Rikosuhripaivystys>.

Materialpaketen är:

Vad är våld i sällsapsrelationen? – Reflektion gällande identifieringen av de egna gränserna

Det fysiska våldets allvar och samtalets betydelse

Identifiering av sexualbrott och vikten av att söka hjälp

Man får prata om familjevåld – Vad menas med att få hjälp?

Identifierar vi brott som sker i skolan?

Brott som sker på nätet och vikten av att föra dem på tal

Betydelsen av förebyggande diskussion och stödandet av unga brottsoffer – till vårdnadshavarna

Gällande allmänbildningen är det viktigt att vara medveten om ovannämnda ämnen. Det är bra att i förebyggande syfte diskutera med de unga. Materialpaketen sätter ord på dessa svåra ämnen. En genomgång av fenomenen underlättar identifieringen av brottmålen och minskar onödig känsla av skam i samband med fenomenen.

Det är bra att den unga vet att man vid behov kan diskutera dessa svåra saker även hemma.

Det finns en finskspråkig video riktad till vårdnadshavarna (Vanhemmat nuoren rikoksen uhrin tukena). Videon finns på adressen <https://www.youtube.com/user/Rikosuhripaivystys> under rubriken "Nuoret rikoksen uhrin". Videon har svensk text.